

Od redakcji

Ósmy tom *Linguistica Copernicana* jest zbiorem zróżnicowanym tematycznie i metodologicznie, obejmuje co najmniej trzy, wyraźnie odrębne serie prac. Pierwszą część tomu stanowi grupa sześciu artykułów poświęconych pamięci Profesor Teresy Friedelówny, zmarłej 28 listopada 2011 roku. W rocznicę Jej nagłego odejścia Instytut Języka Polskiego UMK zorganizował spotkanie naukowe z udziałem zaproszonych gości. Tę część *Linguistica Copernicana* otwierają dwa wspomnienia – przede wszystkim osobiste, autorstwa Elżbiety Smułkowej, która była zaprzyjaźniona z Teresą Friedelówną od lat szkolnych, oraz charakteryzujące Jej działalność zawodową, autorstwa Czesława Łapicza, ucznia i współpracownika. Następnie Janusz Małek, na tle historii Torunia i reformacji w Polsce, omawia działalność i twórczość Piotra Artomiusza, XVI-wiecznego pastora kościoła NMP w Toruniu. Pomnikowe dzieło tego kaznodziei, *Kancjonał* było przedmiotem studiów Teresy Friedelówny i Jej uczennicy Joanny Kamper-Warejko. W kolejnym artykule Anetta Luto-Kamińska, w świetle analizy formalnej i semantycznej paru fragmentów tekstów z epoki średniopolskiej, uzasadnia tezę ogólną, iż zarówno wiedza szczegółowa z zakresu językoznawstwa historycznego, jak i wiedza pozajęzykowa, zwłaszcza dotycząca historii epoki, stanowią konieczne warunki prawidłowego odczytania dzieła literatury dawnej. Następnie Joanna Kulwicka-Kamińska i Magdalena Lewicka, na tle rozważań ogólnych poświęconych metodom i strategiom translatoryki, omawiają problem przekładu terminologii muzułmańskiej na język polski, na podstawie tekstu Koranu z drugiej połowy XVI wieku. Pierwszą część tomu zamyka artykuł Ireny Maryniakowej. Autorka omawia zmiany leksykalne, fonetyczne i gramatyczne, jakie dokonały się od lat 60. XX wieku w mowie mieszkańców Ciechanowca (miasteczka położonego na pograniczu Mazowsza i Podla-

sia), dla której charakterystyczne jest skrzyżowanie dialektu mazowieckiego z polszczyzną północno-wschodnią, w tym kresową.

W drugiej części tomu publikowane są trzy prace z zakresu fonetyki i fonologii. Witold Mańczak w artykule dotyczącym wymowy *tutej*, *dzisiaj* zwraca uwagę na to, że przejście *-aj* w *-ej* jest nieregularną zmianą fonetyczną spowodowaną wysoką częstością użycia wyrazów tytułowych. Przedmiotem artykułu Agaty Trawińskiej jest opis struktury akustycznej wariantów realizacyjnych fonemu /c/ oraz artykulacyjna interpretacja tego opisu. Autorka prezentuje wyniki badań przeprowadzonych zgodnie z teorią modelowania artykulacji na podstawie analizy sygnału akustycznego. Następnie Lechosław Jocz przedstawia interpretację fonologiczną kontynuantów *[k^j, g^j] w starszych i współczesnych dialektach centralno-kaszubskich.

Trzecia część tomu obejmuje pięć artykułów poświęconych zagadnieniom składniowym i semantycznym. Izabela Duraj-Nowosielska, poszukując w obszernym studium semantycznym inwariantu znaczeniowego dla serii wyrażen oznaczających „przypadkowość” (takich jak *przypadkiem*, *to przypadek*, *że*_, *przypadkowo*, *przypadkowy*, *przez przypadek*), analizuje zdania z przysłówkiem *przypadkiem* tematycznym, jak i stanowiącym część dictum tematycznego, rozważa związek przypadkowości z hipotetycznymi działaniami agensów i stara się odpowiedzieć na pytanie, co się kryje „za regularnym odniesieniem zdań z *przypadkiem* do pojęcia agentywności”. Daniel J. Sax, przyjmując teorię struktury tematyczno-rematycznej Andrzeja Bogusławskiego, proponuje bardziej dynamiczne podejście do opisu struktury tematyczno-rematycznej, oparte na teorii relewancji Dana Sperbera i Deirdre Wilson. Autor bada relację między strukturą tematyczno-rematyczną a procesem przetwarzania przez odbiorcę linearnego toku wypowiedzenia i analizuje wpływ miejsca przyłożenia głównego akcentu zdaniowego i szyku wyrazów w języku polskim na interpretację semantyczną wypowiedzenia w tzw. czasie rzeczywistym. Artykuł Anny Kisiel zawiera analizę składniową i semantyczną dwóch, nienotowanych dotychczas w słownikach, partykuł wzmacniających *co*_ i *żeby było*_ . Autorka koncentruje uwagę na opisie ich kontekstów użycia, zarówno preferowanych, jak i niedopuszczalnych. Andreja Žele przedstawia ogólną, całościową charakterystykę partykuł we współczesnym języku słoweńskim, wyodrębniając w tym zbiorze jednostek partykuły konektywne i partykuły trybu. Pierwsze służą uwydatnieniu spójności tekstu, drugie, wynikające ze związków komunikacyjnych, ogniskują

się na parametrach sytuacji mownych. Tę część tomu zamyka artykuł Marioli Wołk. Autorka analizuje tytułowy czasownik *pieprzyć* (na tle paru innych pokrewnych) z punktu widzenia postaci reprezentowanych przez ten wyraz jednostek języka i ich znaczeń, a także pod kątem granicy między cechami semantycznymi i pragmatycznymi jednostek.

Na końcu tomu publikowany jest jedyny w tym zbiorze artykuł z zakresu onomastyki. Michał Mordań charakteryzuje w nim XVIII-wieczne nazwiska mieszkańców Bielska Podlaskiego, motywowane imionami własnymi, uzasadniając tezę, iż w badanym zbiorze dominują antroponimy o proveniencji wschodniosłowiańskiej, mianowicie formacje patronimiczne na *-owicz/-ewicz*.

Szanownym Państwu Recenzentom wydawniczym uprzejmie dziękuję za wnikliwą ocenę artykułów i uwagi krytyczne.

*

Dnia 20 czerwca 2013 roku zmarł nagle w Toruniu, w wieku 60 lat, **prof. dr hab. Witold Stefański**, przez ostatnie dwie dekady kierownik Katedry Filologii Romańskiej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, członek Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, Societas Linguistica Europaea i Indogermanische Gesellschaft, dwukrotny stypendysta Fundacji Alexandra Humboldta. Absolwent filologii romańskiej i klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, tam też doktoryzował się (1983) i habilitował (1991). Jako profesor nadzwyczajny UMK uzyskał w 2003 roku tytuł naukowy profesora. Indoeuropeista i romanista, specjalista w zakresie językoznawstwa historyczno-porównawczego i typologicznego, tłumacz *Kratylosa* Platona, autor *La proposition conditionnelle dans les langues indo-européennes* (Poznań 1983), *The diathesis in Indo-European* (Poznań 1990), *Wprowadzenia do językoznawstwa historyczno-porównawczego* (Toruń 2001), a także licznych rozpraw, studiów i artykułów naukowych. Odszedł w pełni sił twórczych. Znakomity językoznawca, niezwykle zasłużony dla nauki polskiej, oddany toruńskiej romanistyce. Pozostanie na zawsze w naszej życzliwej pamięci.

Maciej Grochowski

